

PUBLICAȚIE
SĂPTĂMÎNALĂ
EDITATĂ DE

GRUPUL
PENTRU DIALOG
SOCIAL

GABRIEL LIICEANU
MONICA LOVINESCU
PAUL GOMA
DORU COSMA
EMIL HUREZEANU
DAN PAVEL
VICTOR NEUMANN

ANUL III • Nr. 4 [105] • 31-01 - 7-02 1992 • 16 PAGINI - 25 LEI

ȘERBAN PAPACOSTEA

ÎN ZIUA FAPTEI

Dacă reducem la esență acțiunea lui Alexandru I. Cuza, două ne vor apărea manifestările ei principale: Unirea Țării Românești și a Moldovei ca proces ireversibil și temelie a următoarelor împliniri ale idealului național; începutul modernizării societății românești care a dat nu numai durabilitate dar și un sens superior Unirii.

Unirea în primul rând. Ales de elita politică românească a vremii care l-a considerat cel mai apt să îndeplinească Unirea, Alexandru I. Cuza a subordonat întreaga sa activitate țelului transformării unui provizorat, cum îl considerau forțele tradiționale ostile unității românești, într-o situație definitivă, organic încheiată prin instituții comune și recunoscută ca atare de puterile europene. Așadar o singură țară al cărei destin comun avea să devină independent de vicisitudinile existenței personale a conducătorului ei. Când această evoluție s-a împlinit, datorită efortului său neabătut, țara a luat firea numelui de România, care exprimă tot ceea ce a fost esențial în originea, devenirea și aspirațiile poporului român.

Pentru a câștiga dimensiunea duratei, noul stat trebuia însă să se întemeieze pe adesiunea celei mai largi părți a populației, țărănimii. Infringând rezistența puternică pe care a întâmpinat-o, el a îndeplinit reforma agrară care a asigurat țărănilor o parte a pământului țării pe care îl lucrau de secole. Oricât de limitată, această măsură a inaugurat procesul eliberării țărănimii și i-a asigurat domnitorului cel mai durabil monument în memoria colectivă a acesteia. De la grupul inițial al îndeplinitorilor ei, Unirea începea astfel să se rezeme acum și pe temelie țării.

Inițiativele Domnului au dat un puternic impuls economiei, comunicațiilor, instrucției publice, inaugurând era învățământului obligatoriu, au asigurat libertatea cultelor și au pus bazele instituțiilor descentralizării administrative. Cu deosebită grijă a vegheat domnitorul la consolidarea armatei în care vedea una din garanțiile unității îndeplinite și instrumentul de competență al etapei următoare, cea a inde-

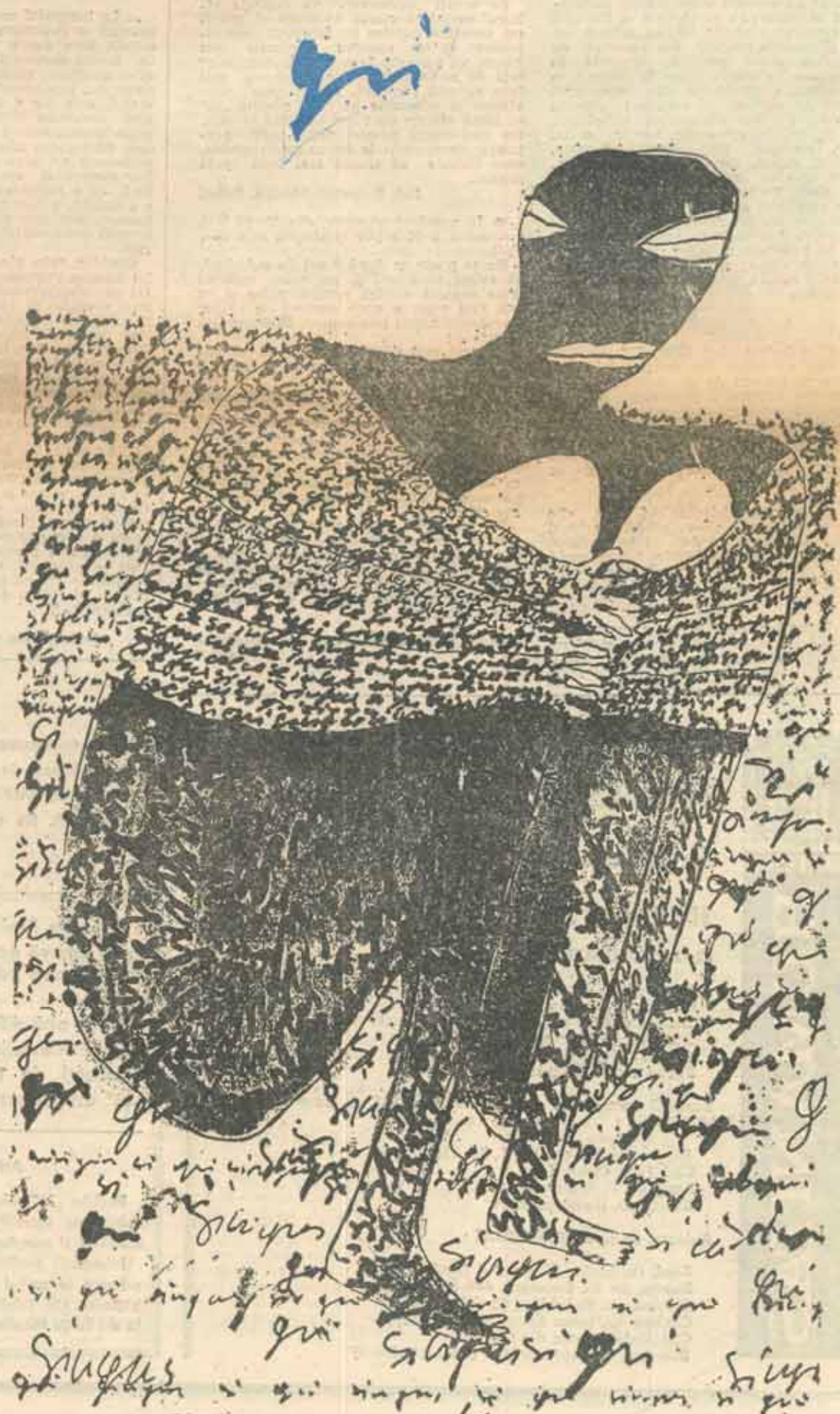
pendenței pe care a pregătit-o prin întreaga sa activitate, dar a cărei îndeplinire nu i-a mai fost dat lui să o îndeplinească.

A îi realta într-un răstimp atât de scurt atâtea îndepliniri, atâtea înnoiri, care toate laolaltă au contribuit decisiv la consolidarea unității și la reorganizarea societății românești, ar fi fost neîndoiește un merit deosebit pentru oricare conducător de stat. El însuși aprecia retrospectiv cu mândrie, spre sfârșitul domniei, opera îndeplinită: „Putine țări organizate atât de întinse, o reformă atât de mare, politică și socială totodată, operându-se într-un timp atât de scurt”.

Dar Alexandru I. Cuza a făcut mai mult decât atât. El și-a încununat opera printr-un act de sacrificiu personal, prin renunțarea demnă la ambția și poziția sa, atunci când țara, prin exponenții ei de frunte, a hotărât să reia programul de instaurare a dinastiei străine și, odată cu aceasta, a regimului constituțional pe care domnitorul, pentru a-și îndeplini politica de reforme, îl suspendase în 1854. Cu numai câteva săptămâni înainte de abdicare el a declarat public: „Fiii convinși că eu n-aș vrea o putere care s-ar întemeia numai pe forță. Fie în capul țării, fie alături de dumneavoastră, eu voi fi întotdeauna cu țara, pentru țară, fără altă țintă decât voința națională și moștele interese ale României. Eu voiesc să fie bine știut că niciodată persoana mea nu va fi o împiedicare la orice eveniment care ar permite de a consolida edificiul politic la a cărui oșezare am fost fericit a contribui”.

Și cuvântul dat națiunii a fost respectat. În exercitiul puterii ca și în demnitatea desprinderii de putere, fără zvircoliri, Alexandru I. Cuza a dovedit excepționala forță a caracterului său pusă în serviciul interesului național. S-a dat la o parte, deschizând astfel poarta marilor îndepliniri ale epocii următoare: instaurarea monarhiei constituționale și integrarea României ca stat independent în concertul statelor europene.

22 ianuarie 1992

NASUL CLEOPATREI

Dacă regina Cleopatra ar fi avut nasul mai scurt, cine știe, istoria lumii ar fi fost poate alta, spunea Pascal. Un sfert de centimetru în plus sau în minus l-ar fi determinat probabil pe Antoniu să găsească forța necesară de a i se opune lui Cezar. Amănuntul, ale cărui implicații nu sînt numai de ordin speculativ, a căpătât relevanță din perspectiva vremurilor și a analiștilor. Căci istoria nu este alcătuită numai din gesturile definitive, ci, poate, într-o măsură mai mare chiar, din amănunte a căror importanță scapă ochiului contemporanilor.

În acest context, ne vine greu și ne lipsește distanța necesară de o analiză cu exactitate care este importanța „amănunțelor” ce construiesc istoria zilelor noastre. Nu putem ști dacă viața politică ce se desfășoară sub ochii noștri, cu mizeria, plictiseala și ticăloșia ei, sau gesturile și declarațiile politicianilor de operetă care ne înconjoară nu vor căpăta, în timp, aceeași greutate ca și revoluția din decembrie. Putem avea noi garanția că momentul 24 ianuarie 1992, cu al său Consiliu Național pentru Unire, cu înființarea Iliescu-Snegur sau cu declarația d-lui Câmpeanu de la radio Europa Liberă nu vor avea, istoricește vorbind, cel puțin importanța nasului Cleopatrei? De aceea, receptarea acestor evenimente trebuie să depășească spațiul consemnării lor în emisiunile „Actualități” — fie ele și ediție specială — sau al unor articole scrise cu patimă patriotică ori cu luciditate rațională: ele trebuind să devină pentru toți subiect de meditație, interogație, și acțiune, indiferent dacă șansa de a deveni „creatori de istorie” este minimă.

Momentul 24 ianuarie '92 pare, din perspectiva unei săptămâni, o pagină scrisă de trei mâini diferite, cu stiluri, idei și motivații diferite, ce nu-și găsesc nici un punct de convergență. Pe de o parte, există acest „Consiliu pentru Unire”, născut dintr-un entuziasm patriotic și un început de gândire politică de perspectivă, ce a depășit (și unit?) interesele de partid de pe cele două maluri ale Prutului. Consiliu, lipsit însă de „binecuvîntarea” președinților și guvernelor respective. „Consensul” apărut pe fondul unor dezbateri mai reale și mai acute ca niciodată, a dat multora speranța că atunci cînd este vorba de „hotare”, „reintegrare” și „neam”, își pot da mina (chiar dacă în fapt este vorba numai de o frivolă atingere a virfurilor degetelor) pînă și cei mai aprigi dușmani: parlamentarii fesenisti și ne-, televiziunea, partidele politice, biserica și consultata opinie publică. Pe de altă parte nu putem neglija faptul că unii parlamentari fie s-au răzgîndit, fie au fost „prelucrați” pe parcurs — la Iași ajungînd din vreo sută de semnatori, numai cincizeci — nici strania „coincidență” a înființării la „nivel înalt” dintre Iliescu și Snegur. Deși aflate la numai cîteva sute de kilometri distanță, cele două tabere s-au neglijat reciproc. La Iași, în ciuda unor huiduieli care au marcat apariția citorva personalități de genul Surdu, atmosfera a fost entuziastă, s-a jucat Hora Unirii sub atenta supraveghere a poliției și a unor elicoptere ce survolau zona, lăsîndu-se impresia că „fie ce-o fi, noi acum facem unirea”. Mulți crezînd chiar, din cauza emulației patriotice ce cuprinsese întreaga suflare, că gata, ea s-a și făcut! Uitănd că între timp, nu prea departe, peste graniță, cei doi președinți țineau stat cu ușile întredeschise, căci zăririi au petrecut vreo patru ore în ger, nefiînd lăsați nici măcar să tragă cu urechea, atât de importante și de taină erau problemele ce se discutau acolo. Iar de la asemenea sfaturi nu ne putem aștepta decât la rău, adică la o eventuală intrare „avantajoasă” în CSI. Ceea ce, așa cum ne-a avertizat și d-l Stolojan, nu ar fi imposibil, avînd în vedere că dinșii ne-ar primi cu brațele deschise, nu ca cei din Comunitatea Europeană.

Este însă necesar ca acest „pas istoric” să fie făcut mină în mină cu Moldova sau mai bine zis, cu un pas în urma ei? Să fie acesta oare, un alt tip de „unire” plătuit de cei doi președinți alesi? Oricum, dinșii au cîntat la unison refrenul „curentului antiromănesc”, ce, zice-se, ar fi rezultatul indoctrinării comuniste. Curentul s-ar putea însă foarte bine să fie îndreptat nu împotriva unirii cu românii, ci cu comunistii români de tradiție fesenistă și iliesciană, care nu e greu de văzut unde au adus țara. Și n-ar fi de mirare ca în curînd, în ciuda celor 90% și d-l Snegur să fie asimilat acestui curent. Evident este însă, că cei doi nu vor să creeze noi probleme la Moscova dorînd să intre în gra-

țiile oricărui stăpîn s-ar afla acolo, de aceea și susțin sus și tare că „nu-i momentul”. În ciuda tradiționalei căciuli brumării, d-l Iliescu pare „fratele mai mic” care dă ascultător din cap la sfaturile „înțelepte” venite din partea unei țări, soră e drept, dar făcînd parte din CSI. Care pînă una-alta, tot la răsărit se află, cu sediul tot la Moscova, viitorul și semnificația lui stînd sub nenumărate semne de întrebare.

Cele două evenimente paralele și contradictorii, s-au remarcat și prin niște ilustre absente: cele ale domnilor R. Câmpeanu și N. Manolescu. Primul fiind, probabil, ocupat cu reflexii ulterioare interviului dat la radio Europa Liberă. Deci, în timp ce PNL-ul deși anemic reprezentat, era totuși la Iași, dînd astfel girul hotărîrilor ce se luau acolo, șeful partidului se făcea purtătorul de voce al ideilor emanate la Ungheni. Să înțelegem de aici că libertatea de opinie din cadrul PNL-ului (la care s-a făcut adesea referire) merge pînă acolo încît și cei de la Iași nu au fost decît reprezentanții propriilor păreri? Păi aste înseamnă că acest partid nu-i nici pe departe atât de omogen cum ne place să credem, din moment ce unii consideră că „acum e momentul”, iar șeful că „nici pe departe așa ceva”. Mai poate însemna că nu are o linie politică unitară sau că nu există un „consens” între vîrf și bază. Poate însemna multe... Oricum, numai PNL-ul și d-l Câmpeanu sînt în măsură să o știe, dar ambiguitatea lasă întotdeauna loc întrebărilor.

Celălalt absent, d-l N. Manolescu, este într-un fel „motivată”, pentru că dînsul s-a aflat la tribuna din Piața Revoluției, unde și-a manifestat totala aderență la ideea unirii ca necesitate stringentă. Totuși, ca „gest politic” mai ales din partea unui viitor candidat la președinție, prezența dînsului ar fi fost mai utilă și mai... strategică la Iași în loc de București.

În rest, dincolo de prezențe și absențe, de patriotism și trădare, de visuri și dezamăgiri, de faptul că unii vor unirea — a României cu Moldova, a opoziției cu opoziția, a oamenilor între ei — și alții fac tot ce pot pentru ca ea să nu se întimplă, istoria se consfățește tocmai cu aceste „amănunte” ale căror semnificații și consecințe ar trebui să le înțelegem și noi, nu numai viitorimea. Și oricum, să nu uităm un lucru, că de la Cleopatra și pînă acum s-au inventat operațiile estetice. Problema e să găsim acum chirurșii competenți!

ANDREEA PORĂ

CESTIUNEA AGRARĂ

Primul-ministru se străduiește să explice tuturor că nu trebuie să aminăm prea mult data alegerilor legislative, că avem nevoie cît mai curînd de un nou guvern cu sprijin parlamentar serios care să prezinte o garanție în tranzacțiile internaționale. Insistențele domniei sale provin și din temerea că Parlamentul nu pare dispus să se grăbească, fiind mai degrabă inclinat să-și prelungească mandatul pînă la ultimul termen posibil. Dacă linem seama de ritmul în care se desfășoară lucrările și de faptul că ordinea de zi a celor două Camere s-a încărcat cu o mulțime de proiecte legislative care ar putea fi ușor amîinate, atunci temerea exprimată de primul-ministru pare îndreptățită. E necesară o nouă lege electorală pentru alegerile legislative și cele prezidențiale, de o lege a organizării partidelor politice, de legea finanțării campaniei electorale (dacă nu cumva se va considera și de această dată că e nepopular să subvenționezi partidele) și în fine de cîteva legi organice prin care să se poată înființa noulle instituții prevăzute în Constituție (Curtea constituțională, bunăoară).

Politica Parlamentului o fac în bună măsură birourile permanente, deoarece ele propun Camerelor ordinea de zi, de aceea e de așteptat că deciziile importante să se ia la acest nivel. Dar nu e lipsit de importanță ce vrea majoritatea și am auzit destule voci care argumentează neobosit că alegerile trebuie amîinate pentru la toamnă. De ce la toamnă? Pentru că atunci se încheie un ciclu și se va putea începe anul următor cu o nouă echipă și cu o altă viziune politică. Argumentația aceasta împrumutată din sfera ocupațiilor agricole este ridicolă și ea nu ascunde altceva decît dorința unora (care își văd compromise șansele pentru alegerile viitoare) de a-și prelungi mandatul. Starea aceasta confuză e alimentată de apatia Frontului care nu mai poate lua nici o decizie importantă pînă cînd nu-și lămură situația internă și va trebui să așteptăm pînă la Convenția din februarie. Pînă se vor despărți apele de uscat în cadrul Frontului, oamenii stau și așteaptă definivînd proiecte de mult

începute (și întîrziate pe masa prezidențială) sau abordează proiecte cu semnificație minoră. (Iată, de pildă, cineva propunea aprobarea cît mai urgentă a legii timbrului olimpic mai înainte de începerea Olimpiadei de iarnă.) La Senat s-a discutat relaxat timp de cîteva zile despre corupție, iar la Camera o zi întreagă au fost chestionați reprezentanții Ministerului Agriculturii pe tema prețurilor exorbitante la produsele alimentare. Tema este cît se poate de serioasă, dar atîta vreme cît totul începe și se sfîrșește în vorbărie și nu are nici o urmare practică, o zi de lucru în Camera este o zi pierdută. Prezența PDAR-ului la Ministerul Agriculturii este un pericol de care am mai vorbit și care acum a devenit mai evident ca oricînd. O adevărată imale, cum se exprima un reprezentant UDMR, care parazitează întregul sistem de preluare, prelucrare și desfacere a cîrnii, stă sub semnul partidului agrarienilor. Pactul de ne-agresiune dintre FSN și PDAR pare însă acum să nu mai funcționeze. Domnul Victor Boștinaru (vice-președinte al Frontului și partizan al orientării mai liberale) a denunțat practica agrarienilor de a subordona întregul aparat administrativ al ministerului uneori prin santaj și amenințare. PDAR-ul a confiscat cîteva birouri administrative importante și a devenit un adversar de care Frontul începe să țină seama. Interesant este că a dobîndit în ultimul timp și posibilitatea de a se amesteca mai îndeaproape în bucătăria Legii fondului funciar: în anumite județe, cel puțin, prefecturile au dat dispoziții ca împărțirea pămîntului, care cădea conform legii în seama comisiilor comunale, să fie incredințată inginerilor agronomi, retrași la camerele agricole de pe lângă primării (cu toate că nu există încă o lege a camerelor agricole).

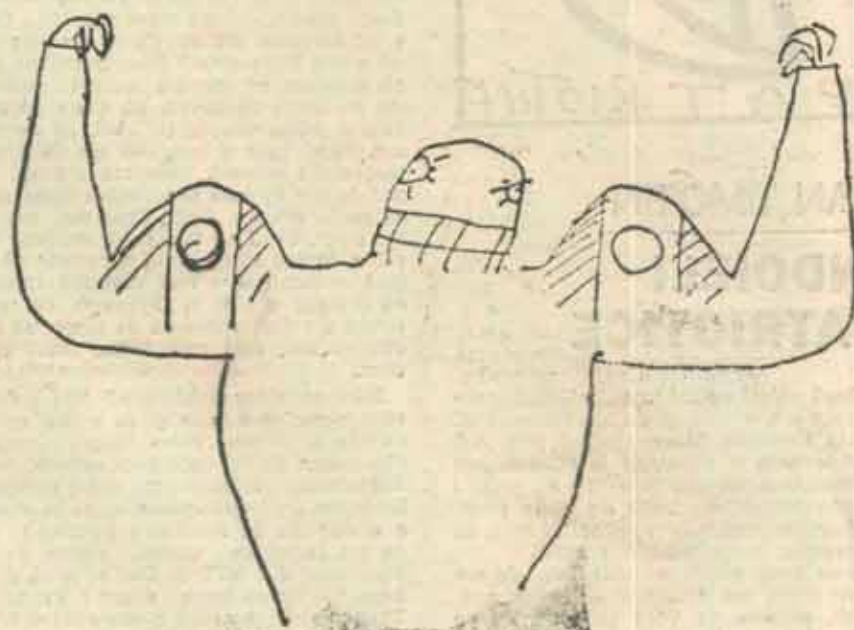
Un segment precis din populația rurală se va simți dator să aleagă între FSN și PDAR fiind mai puțin atras de partide de orientare liberală. E vorba de cei care au intrat (sau au rămas) în asociațiile agricole și care se bucură acum de avantajele pe care proprietarii individuali nu le au: mașinile agricole ale SMA-urilor vor fi vindute asociațiilor agricole constituite. Frontul simte că politica sa colectivistă în privința agriculturii e inec; inec confiscată de agrarieni.

Înființarea cu reprezentanții Ministerului Agriculturii, inițiată sub raport practic, a mai dezvăluit teama că forțele responsabile dirijează prețurile pentru a orienta simpatia publică către o slîngă populistă. Domnul V. Boștinaru s-a arătat foarte sensibil la aceste aspecte deoarece se întâlnește permanent cu asemenea tendințe în cadrul propriului său partid. Iar dacă tonul său a fost violent, asta se datorează faptului că știe că din asemenea împrejurări foloase vor trage adversarii săi și prietenii președintelui Iliescu.

Dar la capătul unei ședințe zgometoase nimănui nu l-a trecut prin cap să propună ceea ce pare să se impună de la sine: restructurarea Ministerului Agriculturii și retragerea mandatelor PDAR. Anul trecut se făcuseră liste după liste pentru revocarea ministrului Culturii, dar acum, deși aiacurii s-au formulat din toate direcțiile, nu mai există o majoritate coerentă și prin urmare nici nu e cu putință o hotărîre politică majoră. Iar ea să ne întoarcem la ideea de la care am plecat. apropierea alegerilor face ca o remaniere guvernamentală să nu fie de dorit. Altfel, politica de asigurare stabilită cabinetului Stolojan interzice de altfel, orice schimbare. Coeziunea internă este însă slabă și ea nu va rezista foarte mult. De aceea Parlamentul are nevoie de stimuli puternici pentru a prezăti mai repede legislația alegerilor.

HORĂȚIU PEPINE

P A T R I O T I S M

1 9 9 1
1 9 9 2

ELENA ȘTEFOI

DIALECTICA INTERESELOR

Dubla noastră campanie electorală nu mai păstrează nimic din pasluna dez-

parte de metodele puterii și pe de altă parte de lipsa de unitate a opoziției. Nimic nu mai provoacă reacții nestăpânite din partea simpatizanților unora sau al-

ea, dincolo de sloganele electorale și promisiuni deșănțate, dincolo de războiul dintre feșeniști, de părușelile între social-

DAN TIMOTIN ÎNDOIELI PATRIOTICE

Dacă există astăzi unanimitate în presa română, e în chestiunea Basarabiei. De la România Mare, trecând prin Azi și Adevărul și ajungând la Cotidianul și România liberă, nimeni nu există să fim alături de frații de peste Prut,

Portrait of Vladimir Colin with title 'VLADIMIR COLIN UN TIMP CU CĂLĂREȚ ȘI CORB' and a detailed biographical text about his life and work.

entuziast și sincer despre unire, despre frații noștri, despre visul secular... Ce-l e lui Hecuba, mă întreb, ce i-a fost pri-

GABRIEL LICEANU

PROSTIA CA ÎNCREMENIRE ÎN PROIECT

CÎTEVA EXEMPLE

În 1984, aflindu-mă în Germania, un profesor de facultate mă felicita pentru decizia României de a se alătura țării care urmau să participe la Olimpiada de la Los Angeles, spre deosebire de celelalte țări socialiste care au boicotat-o. „Orice s-ar spune, comentează profesorul, Ceaușescu al d-voastră este cineva!” – În perioada inițială a ocupării Pieței Universității, mă întâlnesc cu un prieten mai vintnic care îmi spune: „Chestiile astea cu luminări aprinse și ingenuchieri miros totuși a legionarism”. – Într-o zi, stînd de vorbă cu dl. Baltazar, purtător de cuvînt al guvernului Român, despre sistemul de salarizare, îl aud la un moment dat spunînd: „Orice ar fi, nu mi se pare normal ca un colaborator al d-voastră, un traducător de elită să zicem, să câștige mai mult decît primul-ministru!”. – Din interviurile televizate ale d-lui Silviu Brucan, Reporterul întreabă: „Cum vă explicați că dl. Alexandru Paleologu, pe care l-ați numit ambasador la Paris, a manifestat în câteva rânduri atitudine accentuată promonarhică?”. Răspuns: „Pentru că Paleologu, fiind unul dintre ultimii reprezentanți ai aristocrației antebelică de la noi, era firesc să aibă opțiuni regaliste”. Și într-un interviu recent: „Cum ați caracterizat anul 1991 pentru România?”. Răspuns: „În anul 1991 România a trecut de la un socialism înapoiat la un capitalism înapoiat”. – Într-o carte recent apărută la editura Humanitas, Ce vrem să facem din Uniunea Sovietică, autorul, Alexandru Iakovlev, teoreticianul perestroikăi, face următoarele afirmații: „Stalin s-a războit cu ai săi, dar politica sa de represii n-a vizat niciodată un popor întreg din afara țării. Hitler a combătut toate popoarele, a hotărît genocidul evreilor, el voia să subjughe popoarele slave. Toată politica lui era bazată pe teoria rasistă, el considera celelalte popoare subdezvoltate”. (p. 54) „Dar Lenin este criticat acum pentru tot ce s-a petrecut după el. Nu l-ar trece nimănui prin mînt să-l critice pe Iisus Christos pentru închinarea căreia creștinismul l-a dat naștere...” (p. 64) „Revoluția a dat poporului mai întîi instrucție. La noi, oamenii nu mai sînt analfabeți. Revoluția a permis de asemenea accesul la asistența medicală.” (p. 64-65) „La noi, populația n-are nici o simpatie pentru bogați și n-are încredere în ei.” (p. 69)

Toate aceste exemple sînt ilustrări ale prostiei ca încremenire în proiect. Să le analizăm pe rînd.

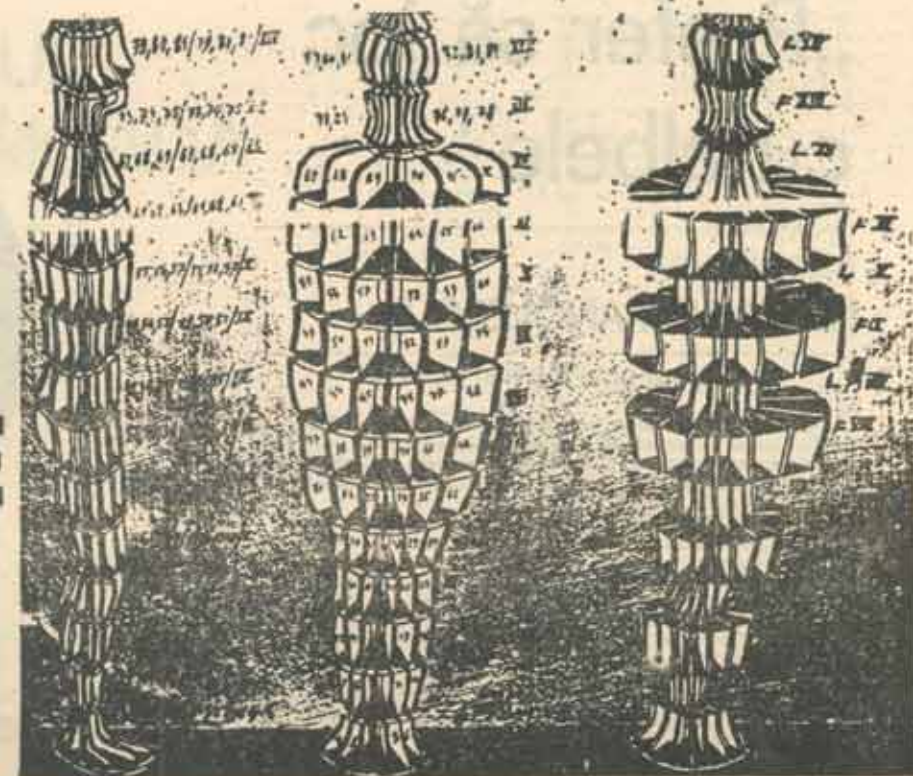
Profesorul german era victima unui clișeu pe care Ceaușescu însuși îl construise și îl cultivase cu grijă: el era conducătorul plin de curaj al unui stat care îndrăznise să facă opinie separată înăuntrul blocului estic; el marca diferența, el era altfel decît ceilalți conducători din est supuși Moscovei. Acest clișeu, acreditat în Occident, a fost masiv speculat de Ceaușescu în consolidarea statutului său intern: respectat în afară, el devenea greu de contestat în interior și bunul său p'oc își extrăgea argumentele din marca de prestigiu astfel construită. Noi suportăm consecințele acestui credit oferit cu ușurătate de occidentali și pe măsură ce a-plauzele în străinătate se îmulțeau, pe

măsură ce titlurile onorifice sporeau, viața noastră devenea tot mai stupidă, mai sărăcăcioasă, mai apăsătoare. Zadarnic încercam să îi explic profesorului german că, pus în balanță alături de această viață, gestul participării la Olimpiadă nu însemna nimic. Putința lui de a accede la o altă experiență de viață era blocată de o proiecție care devenise curentă în opinia publică occidentală și căreia el îi era prizonier.

O mulțime ingenucheată cu luminări aprinse în mîini îi amintea prietenului meu scenografia și recuzita rituală a mișcării legionare. El opera însă, prin intermediul unei conversii logice ilicite, o generalizare falsă: legionarii oferiseră într-adevăr spectacolul unei adunări de oameni ingenuchiali cu luminări aprinse în mîini, fapt care, totuși, nu înseamnă că orice mulțime de oameni ingenuchiali cu luminări aprinse este o adunare de legionari. În România, la 1848, o mare de oameni a ingenuchiat la Islaz, pe Cîmpul Regenerării, cu luminări aprinse în mîini; aceasta era forma pe care o îmbrăca o enormă emoție colectivă și oamenii îi mulțumeau lui Dumnezeu că luase sfîrșit „timpul silei și voia celui mai tare”. Oamenii care, la sfîrșitul lui aprilie 1990, s-au adunat în Piața Universității nu au făcut-o cu gîndul la un ritual care celor mai mulți le era total necunoscut; ei au ingenuchiat într-un loc în care, cu patru luni în urmă, muriseră tineri și copii și au aprins luminări rugîndu-se pentru definitivă noastră mintuire de răul cel mai cumplit care încercase omenirea vreodată. Mulțimea aceea trăia comedia lesinării dintr-un coșmar și ea se teme că „timpul silei și voia celui mai tare” nu luaseră cu adevărat sfîrșit sau că ele s-ar mai putea întoarce printre noi.

Dl. Baltazar continua să-și reprezinte salariile pe modelul societății nomenclaturizate: cine este așezat în virful societății, cine deține funcția supremă în stat se cuvine să aibă salariul cel mai mare. Salariul, în această concepție, nu este o categorie economică, ci este proiecția economică a unei categorii politice. Un salariu „mai mare” decît al primului ministru este un fel de ofensă adusă primului ministru, este o știrbire a autorității sale și o lezare a ierarhiilor politice-sociale. În schimb, într-o economie nepotecată politic, cîștigul este proporțional cu calitatea ofertei și cu gradul în care cererea atestă caracterul ei excepțional: un cîntăreț de muzică ușoară, un reper celebru, un întreprinzător dotat, un arhitect de renume sau un creator de modă cîștigă cu mult mai mult decît un prim-ministru sau un președinte de stat. Christine Ockrent, de pildă, care a fost ani de zile cel mai apreciat redactor al emisiunii de știri din cadrul televiziunii franceze, cîștiga 220.000 de franci pe lună (cînd un automobil costa cca 50.000 de franci), în vreme ce salariul primului ministru nu depășea 60.000 de franci.

Dl. Brucan consideră că Alexandru Paleologu este monarhist pentru că descinde din aristocrația antebelică, care, „după cum se știe”, prin „interesele ei obiective”, „de clasă”, este legată de regalitate. Educat din fragedă tinerețe în spiritul Manualului de materialism dialectic și

istoric, dl. Brucan rămîne fidel acestui spirit, indiferent de numărul lucrărilor americane de politologie consultate ulterior sau de contactul cu viața universitară americană. Acest tip de explicații devin un soi de ticuri mentale care se manifestă în cele mai neașteptate situații. Unui marxist îi este greu să explice de ce un proletar poate fi monarhist, de ce un aristocrat poate fi anarhist sau de ce un tînăr de astăzi poate crede în oportunitatea soluției monarhice în țara noastră. Iar unul fost marxist îi vine spontan în minte explicația amintită a opțiunii lui Paleologu, și nicidecum aceea că ea poate fi întemeiată nu pe apartenența la o clasă, ci pe o judecată proprie care evaluează în această direcție șansele de redresare a societății românești.

În 1991, România a cunoscut, potrivit d-lui Brucan, „trezirea de la socialism înapoiat la capitalism înapoiat”. O formulă, la prima vedere, seducătoare, pînă de prospețime și de acuitate. Și totuși, în ea se ascunde o fixație a gîndirii la un proiect care o dirijează din adînc. Există, în mintea oricărui fost comunist neizbăvit de comunismul său, nostalgia eternă după un comunism „mai bun”. Pentru că s-a investit cîndva cu toată ființa lui în proiectul comunist, el nu poate să accepte că ideea comunistă este o fantasmă și că, transpusă în practică, ea se soldează întotdeauna cu un eșec. Formula „socialism înapoiat” trădează speranța (poate nu pe deplin conștientizată) în existența – cîndva, undeva – a unui socialism avansat: ce-l drept, așa ceva n-a existat și nu există, dar dacă totuși ar putea exista? Sînt foarte puțini foști comuniști care s-au putut lepăda definitiv de o asemenea speranță. Simptomatic este și faptul că mulți comuniști din est, puși în fața dispariției socialismului estic, se agită, cu o ultimă speranță, de socialismul suedez, francez etc. Pe de o parte, acest socialism nu are nimic de-a face cu socialismul de sorginte marxistă (comunism), pentru că el nu atacă celula societății care este proprietatea privată, iar pe de altă parte trebuie spus că guvernările partidelor socialiste în țările vestice nu au coincis nici pe departe cu perioadele cele mai prospere din istoria postbelică a acestor țări.

Lucrul cel mai grav care se ascunde în spatele formulei „socialism înapoiat” este cochetarea cu gîndul că poate merita – să se obțină un socialism adevărat. Posibilitatea reîncercării celui mai sinistru experiment pe corpul omenirii este astfel păstrată deschisă.

Din formula d-lui Brucan rezultă, așadar, că există un capitalism înapoiat (ceea ce este adevărat și istoric probabil) și un capitalism avansat (ceea ce din nou este adevărat), că există un socialism înapoiat (ceea ce este fals) și un socialism avansat (ceea ce din nou este fals). Un „socialism înapoiat” nu ar putea să existe decît dacă ar exista și unul avansat (pentru că „înapoiat” nu există decît în raport cu „avansat”), or, cum un „socialism avansat” nu a existat și nu există, formula „socialism înapoiat” nu are sens. Socialismul nu este nici „înapoiat” nici „avansat”, ci el este doar un mod falimentar de a organiza societatea și care pe termen lung se

soldează cu distrugerea ei. Doar în sensul distrugerii avansate a societății s-ar putea vorbi de un „socialism avansat” și, în acest sens, dl. Brucan ar fi putut să spună că în 1991 România a trecut de la un socialism avansat (deci de la o distrugere avansată a societății) la un capitalism înapoiat.

Dar este oare corect să vorbești, referindu-te la România de astăzi, de „un capitalism înapoiat”? Nu ar fi fost deloc rău ca lucrurile să se petreacă astfel, de vreme ce a trece de la socialismul avansat (= distrugerea avansată a societății) la capitalismul înapoiat ar fi însemnat, în ordine istorică, incontestabil un progres; pentru că de la un socialism avansat nu poți avansa decît înspre dezastrul total, pe cînd de la capitalismul înapoiat poți avansa spre unul avansat.

Nămăi că România nu a trecut în 1991, cum susține dl. Brucan, la un capitalism înapoiat. Înapoiat sau nu, capitalismul presupune existența majoritară a proprietății private. Într-o Românie în care nici măcar țoroni, după legea funciară, nu au fost împroprietăriți, în care întreprinderile mici și mijlocii sînt o excepție și proprietatea continuă să fie în proporție covârșitoare a statului se poate onra vorbi de capitalism, fie el și înapoiat!

Unde se află atunci România după cei doi ani post-insurectionari, de vreme ce ea nu a atins încă stadiul capitalismului înapoiat, iar în socialism nu se mai recunoaște a fi? România se află din nou „pe drum”. De astă dată, România se află pe drumul ce duce de la distrugerea avansată a societății (= socialism avansat) către capitalismul înapoiat. Sîntem deci mai bine situați decît în socialism, dar mai prost decît în capitalismul înapoiat. Sîntem situați în dezastrul de dinău dezastru. Cum însă politologii și istoricii nu pot opera cu asemenea formulări, ei au nevoie, pentru a caracteriza o perioadă, de un cuvînt care să devină o singă, negăsind ceva mai bun, au denumit această perioadă – post-totalitară. Perioada post-totalitară este un răstimp al perplexității în care îți proovă să recuperezi normalitatea de pe pozițiile anormalității devenite normale. Acest răstimp nu are nimic comun cu „capitalismul înapoiat” și nu poate fi reînălțat nicăieri în istorie. Pentru că acest răstimp și această structură socială nu au încă un nume, tot ce se poate spune despre noi este că am trecut, în acești doi ani, de la mizerie la mizeria post-mizeriei.

În acest punct ne aflăm d-nea 45 de ani de comunism și dinău doi ani de la înțierea din el. Dar să nu uităm că înainte de a fi ajuns să se zbată astăzi în această fundătură fără nume a istoriei, România a fost ajutată, în urmă cu 47 de ani, să treacă – pentru a păstra terminologia d-lui Brucan – de la „socialismul avansat” la „socialismul înapoiat”. Harul este că parte dintre artilerii acestui spectaculos salt înapoi stau estizați, în chin de expert, în fruntea țării și ne explică cum să ieșim din noroiul în care ei ne-au bîntuit. Și-atunci de ce să ne mirăm că dl. Brucan ne numește proști și socotește că e nevoie de încă 20 de ani pentru ieșirea din prostia noastră?

(Urmarea în numărul viitor)

EMIL HUREZEANU

JUSTIȚIE, NU RĂZBUNARE

Discuțiile infierbintate din Parlament, pe marginea proiectului legii de organizare și funcționare a Serviciului Român de Informații, urmate de o interesantă intervenție a directorului SRI, Virgil Măgureanu, readuc în actualitate problema vinovăției, și deci a vinovaților și victimelor în deceniile totalitarismului comunist în România. Un paradox trist face însă ca parlamentul țării, deci conștiința ei politică și publică activă, teoretic și normativ cel puțin, să discute vinovăția trecutului recent, exclusiv în contextul adoptării unei legi a SRI, în legătură cu articolul din lege care prevede restricțiile privind angajarea în aparatul instituției respective a foștilor ofițeri de Securitate, informatori și colaboratori ai Securității, precum și a activiștilor de partid. Sigur, o astfel de discuție trebuie să aibă loc. Însă dosarul de-comunizării, a cărui primă secțiune se numește „epurarea” aparatului de stat de cel direct vinovați de abuzuri și crime împotriva societății, în timpul comunismului, un dosar de actualitate dinamică în toate țările Europei Centrale și Răsăritene, trebuie răsfolit și soluționat, cu deplină răspundere morală și politică în paralel cu extinși, la nivelul întregii societăți, și nu parțial, în cazurile foștilor și actualilor angajați ai serviciilor secrete. E, cred, util să facem câteva precizări comparative, privind felul și metodele în care, principial și practic, se face procesul comunismului în fostele țări comuniste, și în general, al vinovăției politice și juridice, în societățile post-totalitare, post-dictatoriale. Se știe că în prezent, parlamentele Cehoslovaciei, Ungariei și Poloniei au adoptat sau pregătesc legi de sancționare a foștilor comuniști, prin care foștii funcționari ai aparatelor de partid și de stat din țările respective, vor fi împiedicați să exercite funcții în aparatul de stat și în parlamentele noilor state, nu doar în serviciile secrete. În Germania răsăriteană, un caz special, având în vedere încorporarea ei în interiorul consolidat din punct de vedere politic și economic al sistemului de stat al fostei Germanii occidentale, mii de funcționari de partid și stat și-au pierdut posturile. În Germania, odată cu începutul acestui an, fostele victime ale Securității comuniste au acces neingrădit la propriile dosare STASI. Actualul ministru de Interne al landului Saxonia, de exemplu, fost oponent al lui Honecker, persecutat și internat în clinici controlate de fosta STASI, după ce și-a citit dosarul a făcut publică vinovăția medicilor care aveau ordin să-l neutralizeze pacientul prin tratamente medicale distrugătoare; medicii respectivi fiind excluși, deocamdată, din funcții, și urmând să compare în fața instanței. Și în celelalte țări post-comuniste, se constată aceeași cerere socială de purificare, dacă o putem numi astfel. De justiție, în orice caz. Până acum, în fosta Uniune Sovietică, ea nu s-a transformat într-o lege, în timp ce România, scrie The Economist în ultimul număr, „este încă o excepție, având în vedere că mulți din deținătorii funcțiilor de putere din vechiul sistem continuă să-și mențină poziția”. Problema epurărilor și a pedepselor, în cazul foștilor funcționari ai puterii, vinovați în această calitate de comiterea unor infracțiuni, sau pentru că, subordonați în sistemul de putere respectiv, le-au girat, sau n-au protestat, în cunoștință de cauză împotriva comiterii lor de către alții, este cunoscută și larg discutată, îndată după al doilea război mondial. Încălcarea Germaniei naziste și a Japoniei a dus la punerea în mișcare a unor complexe și complicate procese de de-nazificare, sau re-educare a societăților respective, în paralel cu procesele propriu-zise de tragere la răspundere judiciară a celor vinovați. Sistem surprins să aflăm din discursul directorului SRI, Măgureanu, din Parlament, că „cel mai de seamă lucrători în fostul Gestapo au fost literalmente racolați de serviciile secrete americane

sau israeliene, după 1948” și că nu ar exista deci discontinuitate absolută în activitatea serviciilor secrete. Realitatea este că autoritățile de ocupație americane din Germania au folosit serviciile unor experți ai serviciilor naziste, dar nu ai Gestapoului, poliția politică de reprimare a lui Hitler, ci ai serviciilor specializate ale armatei. Acești oameni — puțini la număr — au fost folosiți în condițiile speciale ale unei noi Germanii, în curs de de-nazificare, și cu un sistem politic total înalt, de unde au dispărut și structurile și natura fostelor servicii secrete naziste și, mai ales, pe fondul unei evoluții internaționale neașteptate, în care foștii aliați, America și Uniunea Sovietică, au devenit, după 1946 și 1947, principalii adversari în războiul rece. Aceste condiții nu sînt repetabile și nici măcar similare cu cele ale României prezentului. E util poate să-i reamintim domnului Măgureanu că, în timp ce

foști nazisti sau colaboraționiști. În întreaga Germanie apuseană au fost îndepărtați, apoi, din serviciile publice și de stat 150.000 de foști funcționari ai Germaniei naziste și 73.010 din industrie și comerț. Într-o primă perioadă, 13 milioane de cetățeni ai Germaniei, din totalul celor 17 milioane de locuitori ai zonei de ocupație a aliaților occidentali, au comolețat formulare preels întocmite, privind trecutul și activitatea în anii hitlerismului. E foarte adevărat, procesul de de-nazificare a fost sensibil diminuat, iar treptat, având în vedere noile condiții internaționale și escaladarea războiului rece, în care prioritățile s-au schimbat, multe din dosarele vinovăției naziste au fost abandonate. Marii vinovați ai nazismului și fascismului din Germania, Japonia și Italia au fost pedepsiți, și nu doar în procesele exemplare de la Nürnberg sau Tokio. În orice caz, ei au fost cunoscuți, vinovații și răspunderea lor au fost stabilite. Toleranța și clemența au

nare. Majoritatea funcționarilor comunisti ai ultimilor ani, scrie The Economist, s-au făcut vinovați de abuzuri de putere, care au provocat suferințe, pierderea libertății sau a locului de muncă pentru concetățenii lor. Ei nu sînt egali lui Stalin sau Hitler, însă, încălcarea comunismului ridică numeroase probleme, dar și vinovații noi, diferite de cele care au urmat încălcării nazismului și fascismului. A funcționat în toate aceste țări, ceea ce Ana Blandiana numea „frica profilactică”, o posibilă complicitate structurală a victimei cu călăii, care face dificilă dacă nu aproape imposibilă acum departajarea categorică a celor foarte vinovați de cei mai puțin vinovați, a informatorilor de colaboratori, a celor care au ordonat față de cei care au executat ordinele vinovate, a celor care au avut carnetele de partid față de cei care au avut partidul. „A-l ierța pe vinovații fostului regim comunist, sînt de părere moralizării, îl recompensează tot pe aceștia, provocînd suferințe suplimentare victimelor” — scrie tot The Economist. Dar, și eliez în continuare — cum pot fi stabilite criteriile juste și metodele moral-juridice potrivite ale pedepsirii lor? „Cine pe cine pedepsește? Ce instanță penală poate fi suficient de imparțială sau necompromisă acum, în țările respective, pentru a da soluțiile cele mai meritate?”. Întreaga Europă răsăriteană este confruntată cu aceste dileme. La sfîrșitul războiului civil din Statele Unite, Abraham Lincoln rezuma astfel obiectivele învingătorilor: „Fără rea-voință împotriva nimănu, cu compasiune și înțelegere pentru toți, pentru vindicarea rănilor țării”. Mai recent, țări foarte divizate, în perioade de tranziție post-totalitară, cum ar fi Spania sau Portugalia au aplicat mesajul lui Lincoln.

După 40 de ani de franchism, spanolii au optat pentru sistemul așa-ziselor reforma pactanda, în care dreapta și stînga politică au căzut de acord asupra unui singur principiu: în primul rînd trebuie construită democrația, încheierea societății și conflictele dintre vinovați și victime fiind de domeniul trecutului. Dar și Spania, spre deosebire de România, a pornit la construcția democratică, de la baze instituționale noi și funcționale, inclusiv, sau mai ales menacha constituțională. Nici în România, indiferent de condițiile neobișnuite ale începerii construcției democratice prin relansarea vechilor funcționari ai puterii comuniste, răzburarea nu va trebui să precedă clemența. Clemența însă, și chiar iertarea nu vor veni decît atunci cînd puterea politică actuală din țară va fi dat suficiente dovezi de bună-credință democratică, nu în vorbe ci în insituții, practici și oament noi în segmentele cheie ale angrenajului puterii. Discursul recent al domnului Virgil Măgureanu conține argumente în favoarea continuității inevitabile. Principiul e binevenit, pentru că deocamdată, dacă există generații spontane în teoria științifică, în practică, și în cea biologică și în cea socială, startul absolut încă n-a fost inventat. Aplicarea acestui principiu însă, în interiorul aparatului fostei Securități — principala instituție represivă a comunismului — ca premisă a continuării activității a mii de persoane care au sprijinit și supravegheat îndeaproape tirania, și a unei dezvinovățiri colective și normative a lucrătorilor unei instituții compromise deja în exercițiul unui nou statut — vezi cazul Berevoiești — este cel puțin abuzivă. Mai devreme sau mai tîrziu, voiele victimelor vor fi auzite. În numele unui viitor mai echilibrat și mai „înțeles” nu aș putea să denunț crima, trebuie să o și pedepsești. Doar apoi clemența și împăcarea pot deveni operative.

Surse: The Economist, 11-17 ianuarie 1992, Der Spiegel, 23 decembrie 1991, La Nouvelle Alternative, martie 1991, How to craft democracy — The Spanish case, California University Press, 1991.

cișiva „lucrători”, cum ar spune domina sa, ai fostelor servicii secrete ale armatei germane au fost integrați, sub strictă supraveghere profesională, în sectoare limitate ale activității de informație, avînd rolul esențial al dezintegrării rețelei de profunzime a nazismului, conform unui principiu pragmatic simplu, care te face să-ți folosești la dezamorsarea bombei pe cel care au instalat-o, în sectoarele american, britanic și francez din apusul Germaniei erau declanșate vaste operațiuni de epurare și pedepsire, în cadrul de-nazificării. Astfel în zona americană de ocupație au fost arestați în primul an postbelic 93.250 de foști nazisti, mai mari sau mai mici, în zona britanică, 64.500, iar în cea franceză 18.983 de

intervenit însă într-o societate descompusă de nazism, în Germania, cu milioane de victime și imense distrugerii materiale și într-o criză națională de identitate, de vinovăție și căință, care n-a încetat nici azi. Dar, așa cum observa și autorul editorialului din The Economist, intitulat: „Ultați răzburarea”, nu trebuie confundate cazul nazistilor și fascistilor vinovați de crime împotriva umanității cu cel al foștilor funcționari comunisti. Crimele lui Stalin și ale acoliților lui sovietici sau est-europeni în anii '50 și '60 fac parte deoseci din categoria crimelor împotriva umanității. Sînt însă puțini supraviețuitorii acestui grup. Ei există însă și în România, iar în cazul lor, tragerea la răspundere penală nu înseamnă răzbu-

La puțin timp după Revoluție, în primăvara lui 1990, deschideam în paginile revistei o anchetă asupra morții lui Gheorghe Ursu, arestat și ucis în închisoare pentru opiniile sale, consemnate într-un jurnal intim. E doar un caz, care conține însă toate datele asupra concepției și practicilor represive comuniste. Redeschidem astăzi dezbaterile asupra acestui caz, pe care, cu mijloacele ce ne stau la îndemână, nu putem decât să-l menținem în actualitate, sperând că justiția românească va judeca pe cei vinovați.

DORU COSMA

DOSARUL GHEORGHE URSU NU POATE FI LĂSAT „ÎN NELUCRARE”!

Încă înainte de răsturnarea de la putere a regimului comunist opinia publică românească a fost zguduită aflând pe diverse căi despre o nouă crimă abominabilă săvârșită de Securitate: uciderea, cu ocazia unei anchete bestiale, a lui Gheorghe Ursu, inginer proiectant de elită, înzestrat nu numai cu un remarcabil talent scriitoricesc, dar și cu un caracter inflexibil. Vina sa? Tineria, vreme de aproape 40 de ani, a unui jurnal intim în care a înregistrat, pe lângă faptele vieții personale și generale-culturale, evenimentele (citește: ororile) regimului comunist din acest răstimp. Anchetat inițial de organele de cercetare penală ale Securității în

cursul anului 1985, pentru infracțiunea de „propagandă împotriva orânduirii socialiste” (art. 168 alin. 2 c.pen., pedeapsă: 5 la 15 ani închisoare) învinuitul a fost trimis finalmente în fața organelor de cercetare ale miliției sub o învinuire diferită: operațiuni interzise cu valută (art. 37 din Decretul nr. 210/1969). După revoluția din decembrie 1989, cazul Gh. Ursu a fost readus în fața opiniei publice, în primul rând prin investigațiile pe cont propriu ale revistei „22”, ale căror rezultate (parțiale) au fost consemnate în două numere ale acestei reviste. S-a cerut atunci cu insistență tragerea la răspundere penală a anchetatorilor vinovați de moartea în-

vinuitului. Era vorba, desigur, în primul rând, de a se face dreptate, măcar postum, uneia dintre nenumăratele victime ale comunismului. Se încerca însă în același timp să se declanșeze, pe temeiul unui caz concret, relativ recent, un prim act al atit de necesarului proces al comunismului. Pentru că „radiografarea” cazului Ursu ar fi permis să se scoată în evidență mecanismul folosit de defunctul regim pentru a zdrobi — în sensul cel mai propriu al cuvântului — pe orice opozant al său, fie el și un inofensiv cronicar al ororilor comuniste. Într-adevăr, această cauză penală pune în lumină toate „rotițele” sus-amintitului mecanism: denunțarea

„infractorului” de către două vajnic uteciste (vai!, colege de serviciu), intrate prin furt în posesia „corpului delict” (manuscrisul jurnalului intim incriminant); sesizarea Securității de către „vigilanta” conducere a instituției la care funcționa „infractorul”; intrarea imediată în acțiune a organelor de cercetare ale Securității și desfășurarea timp de luni în șir a unei anchete, a cărei durată medie zilnică era de 3-ore; folosirea întregului arsenal — constrângeri fizice și morale pentru smulge învinuitului recunoașterea fără rezerve a faptelor imputate — în fond un simplu delict de opinie, consemnat într-un jurnal intim; transformarea disidentului politic Gh. Ursu, „vinovat” de „propagandă împotriva orânduirii socialiste” într-un „banal” traficant de valută, „demn” nu de instanțele militare competente să judece infracțiunile „contra securității statului”, ci doar de instanțele civile, dar, se înțelege, cu toată asprimea „adevăratei” vinovății; colaborarea organelor de cercetare ale miliției cu organele de Securitate, unite prin metode represive comune și prin scopuri comune: anihilarea, chiar și fizică, a învinuitului recalcitrant; derobarea organelor de cercetare (citește: a tortionarilor) de la răspunderea lor penală pentru excesele din timpul anchetei, excese care au condus în final la moartea violentă a Ing. Gh. Ursu; complicitatea organelor medico-legale la acoperirea acestei crime prin redactarea unor acte de constatare medicală false în care se menționa (cităm din rezoluția Procuraturii Municipiului București): „moartea... a fost neviolentă și s-a datorat stării toxico-septice, consecutive unei peritonite purulente”. În rezoluția (citată) de „neînțeperea urmăririi penale” se adaugă semnificativ: „Nu se comunică” (rezoluția — n.n.), firește pentru a se putea ascunde mai bine adevărul ori a se zădărnici eventualele proteste ale familiei învinuitului decedat. Din arsenalul mijloacelor folosite contra victimei n-a lipsit nici umilirea ei, prin smulgera unui „an-

PAUL GOMA

GHEORGHE URSU

Repetăm: Gheorghe Ursu a fost inginer și a lucrat la un institut de proiectări. În timpul liber scria versuri — de altfel, a și publicat, la editura Litera unul dintre volume fiind prefăcut de Nina Cassian. Inginerul Ursu, om cultivat, frecventat — și era frecventat — de o seamă de artiști, scriitori, mai ales. Nemulțumirile și revoltele sale nu le făcea cunoscute în piața publică ci le consemna, fie în memoriile trimise unor înalte organisme — ca ONU, UNESCO, Crucea Roșie (precum și unor mari personalități politice din Occident), fie în șternea într-un Jurnal (dacă adăugăm: intim, nu comitem, de astă dată, un pleonasm).

Așadar, Gheorghe Ursu ținea un jurnal-intim — de la vârsta de 18 ani — ceea ce înseamnă că „acoperise” ultimii 40 ani; în câteva zeci de caiete — se spune că ar fi totalizat câteva mii (dacă nu cumva zeci de mii) de pagini.

De la acest Jurnal au început necazurile. Gheorghe Ursu își păstra ultimul caiet la serviciu, într-un sertar. Colegii de slujbă nu știau ce anume face colegul lor, inginer, și nu cunoșteau existența acestui Jurnal. Însă, într-o zi de la începutul acestui an, 1985, Ursu a constatat că i-a dispărut Jurnalul din sertar.

Din nefericire — pentru el însuși, dar nu numai (după cum se va vedea mai departe) — inginerul nu a avut reacția normală a unui delincent de opinie (doar pusă pe hârtie); oricare alt autor de „scrieri interzise”, constatând dispariția uneia (în acest caz, caietul intim), ar fi fost alarmat și ar fi ascuns (ori distrus, vai!) celelalte (scrieri, caiete). Or, Gheorghe Ursu, deși a avut un „răgaz” de două-trei zile între momentul în care constatare dispariția ultimului caiet și momentul în care a fost percheziționat acasă (cu care prietel Securității i-a confiscat Jurnalul în totalitate — repetăm: câteva zeci de caiete, acoperind aproape 40 ani), nu a avut acel reflex normal, de apărare.

Firește că Securitatea a comis abuz după abuz: mai întâi, furind, prin turnătorul-de-serviciu de la acel Institut de proiectări un jurnal-intim (folosim

larăși pleonasmul, ca, de astă dată, să accentuăm faptul că autorul nu-l arătase nimănui, deci nu-l „difuzase”, deci nu „comisese crima de... agitație publică”; apoi confiscând celelalte caiete — de asemenea „ne-difuzate”. Dar Securitatea este ceea ce este — și a fost — iar în materie de „jurnale”, nu numai că, într-un trecut nu foarte îndepărtat, a arestat și condamnat autori reali de jurnale reale, ei autori... presupuși de jurnale... bănuite a fi fost scrise — și ce conta că nu existau „probe materiale”. Securitatea nu se încurcă în fleacuri de „justiție burgheză”.

Din primele zile ale anului 1984, Gheorghe Ursu a fost „convocat” la Securitate — evident, după slujbă — cu regularitate, uneori zi de zi. Ca să... explice, pe larg — și în scris — „ce anume a vrut să spună atunci când a scris, în Jurnal...” cutare lucru. Dar mai ales, să declare, în scris și amă-

nunțit ce anume a mai spus X. — care, în Jurnal, era citat doar cu o frază; ce ar fi putut spune Y, care, în Jurnal, nu era citat, însă asistase la zisele lui X.; ce știe — în amănunt — autorul Jurnalului despre Z — care, deși nu apare sub nici o formă în Jurnal, este în bune relații și cu X. și cu Y...

Avem toate motivele să presupunem că Gheorghe Ursu a mai scris câteva bune sute de pagini de... comentarii, subsoluri, adnotări ale propriului Jurnal. Până în 31 august (1985) când, neîndoleitnic, din pricina aniversării Actului Final de la Helsinki, Securitatea s-a prefăcut a fi... respectuoasă față de drepturile omului. Drept care l-a anunțat pe Gheorghe Ursu că „problema” s-a rezolvat, că nimeni nu-l va mai plătisi — și l-a pus să dea o declarație prin care să ateste că... nu fusese constrins, nici să răspundă „convocărilor”, nici să răspundă... întrebărilor; să mai declare, în scris, că „tovarășii lucrători

din Securitate” s-au comportat cu el cum nu se poate mai civilizată. În privința Jurnalului... acesta rămâne „deocamdată” în păstrarea organelor...

Dar, cum a trecut „aniversarea” (Conferința de la Helsinki), cum Securitatea și-a reluat „activitatea”; în ziua de 21 septembrie l-a arestat — de la Institutul de proiectări. Primul semn pe care l-a primit familia: în 26 octombrie Securitatea a anunțat-o că, într-adevăr, Gheorghe Ursu este „în stare de arest” — dar să nu-și facă griji, va fi liberat într-o lună-două...; în 14 noiembrie alt mesaj: „reținerea (lui Gheorghe Ursu) va mai dura, fiindcă un proces, urmat de o condamnare, s-a dovedit... necesar. Însă evenimentele se precipită: în 18 noiembrie Securitatea o anunță pe D-na Ursu că soțul ei este... grav bolnav; în 19 noiembrie D-na Ursu este convocată la Morgă — ca să „recunoască” corpul soțului său.

Să lăsăm morții să hodorască, în sfârșit, în pace, să lăsăm familiile să și-l plângă.

Și, totuși... Tocmai pentru că este vorba de moarte, ne luăm permisiunea să afirmăm — chiar dacă nu deținem alte informații în afara celor deja amintite — că aceasta, moartea adică, ar fi putut să fie evitată, dacă...

Dacă, mai întâi, autorul Jurnalului, știind bine și știind de 40 ani, ce prăpad poate provoca un Jurnal-căzut-în-mina-Securității (și nu atit pentru autor — care poate pretinde că își asumă propriile fapte — dar mai ales pentru alții, cei consemnați în Jurnal), după ce a constatat dispariția ultimului (cronologic) caiet, ar fi făcut să dispară celelalte...;

Dacă — din același elementar, firese reflex de apărare — din primul moment de după liberarea de la prima convocare, „convocatul” ar fi, pe de o parte, anunțat pe acei alții — prieteni, cunoscuți — consemnați în Jurnal, pe de alta, dacă ar fi anunțat, în Occident (și ar fi avut cui!) că are „necazuri” cu Securitatea. Or, Gheorghe Ursu nu numai că nu a deschis gura (ca să spună că îl doare), dar a cerut familiei sale ca nu cumva să spună ceva-cumva-cuiva. Or, se știe — și ar fi trebuit să știe el însuși, „cronicarul” — acestor din urmă 40 de ani: nu există complice mai fidel, mai eficace al călăului (adică al Securității) decât tăcerea victimei.

Dacă familia ar fi anunțat arestarea lui Gheorghe Ursu imediat după ce aceasta a avut loc. Or, abia după o lună, a făcut să parvină această știre în

AURELIAN CRĂIUȚU

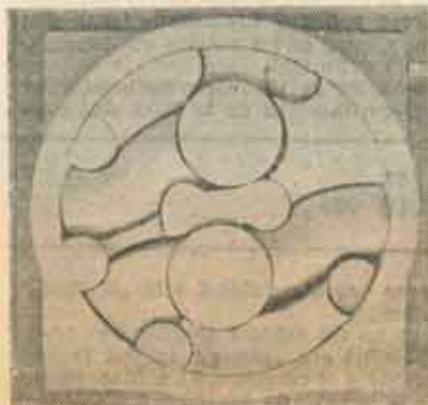
ALEGĂTORUL ȘI PIAȚA POLITICĂ

În toate statele civilizate, alături de piețele tradiționale (piața bunurilor și a serviciilor, piața muncii și a capitalului etc.), există și o piață politică bine conturată, care are legile, secretele și actorii săi proprii. Activitatea oamenilor și a liderilor politici, a partidelor, a grupurilor de presiune și — nu în ultimul rând — a statului se desfășoară în spațiul acestei piețe, a cărei logică internă o putem aproxima cu destul succes dacă ne raportăm la comportamentul clasic al agenților economici (în principal, consumatorii și producătorii individuali). Aceasta presupune că la baza comportamentelor, deciziilor și inițiativelor actorilor politici se află aceeași lege a maximizării utilității, satisfacției sau bunăstării individuale, în prezența unor constrângeri multiple (diferite, firește, de cele proprii agenților economici), fapt care conferă în general o raționalitate limitată — dar nu mai puțin reală — acțiunilor actorilor politici.

Piața politică este însă, înainte de toate, locul în care se fac promisiuni politice în schimbul obținerii sufragiilor alegătorilor, sau, mai exact, spațiul în care se negociază voturi în schimbul promisiunilor făcute de potențialii sau actualii actori politici. Prin urmare, ea este un loc unde se întâlnesc, ca pe orice piață clasică, o anumită cerere și o anumită ofertă, întâlnire mediată de regulile constituționale și de instituțiile politice în vigoare la un moment dat. Cererea vine din partea consumatorilor de bunuri publice, viitorii alegători, care nu în general preferințe bine conturate în privința unei stări economice, sociale și politice de dorit a societății într-un viitor apropiat, precum și motivații individuale diferite în formularea acestor preferințe (legate de o anumită ideologie, de un anumit nivel de cultură, de interese personale etc.). Oferta pe piața politică este exprimată de către actualii sau potențialii oameni politici, viitorii „producători” de bunuri publice, având la rândul lor resurse, preferințe și motivații individuale precise pe care încearcă să le propună și să le impună corpului electoral de al cărui vot au nevoie pentru a accede la putere. „Produsele” pieței politice sînt în principal legile, reglementările, cheltuielile publice și măsurile cu caracter redistributiv (transferuri sociale, subvenții etc.) inițiate de guvern sau de alte grupări politice, votate de Parlament și aplicate de administrația publică. Aceste „produse” sînt consumate însă de toți agenții pieței politice, care se poate diviza în trei mari segmente: publicul larg al simplilor alegători (subdivizat la rândul său în diferite grupuri de interese și asociații corporative), oamenii politici și partidele politice și, în sfîrșit, statul și administrația sa.

În lumina celor de mai sus, oamenii și liderii politici, precum și conducătorii diferitelor grupuri de presiune și de interese pot fi asimilați unor întreprinzători sau manageri, care au un

set bine definit de preferințe, obiective și resurse și care trebuie să țină cont în același timp de cîteva constrângeri majore. Principalul lor obiectiv e aproape întotdeauna acela de a-și maximiza șansele de a fi (re)aleși pentru a putea beneficia de oportunitățile aduse de fofoliile guvernamentale sau parlamentare. Principala constrîngere pe care o întâlnesc e aceea de a evita riscurile de a fi respinși de electorat, motiv pentru care ei vor căuta să satisfacă într-o proporție rezonabilă opțiunile celor pe care-i reprezintă sau, cel puțin, să le dea impresia că acționează în spiritul preferințelor lor reale. Întreg comportamentul oamenilor politici rezultă prin urmare din încercarea lor de a îmbina aceste obiective și constrîngeri, problema esențială fiind aceea de a ajunge la o dozare optimă a acțiunilor și promisiunilor lor, care să le maximizeze bunăstarea individuală și să le reducă la minimum riscul de a nu fi (re)aleși. Ceea ce reprezintă profitul și maximizarea lui pentru întreprinzătorul aflat pe piața bunurilor și a serviciilor constituie puterea și maximizarea numărului de voturi pe piața politică. În cele din urmă, din această competiție mal mult sau mal puțin loială ies învingători și sînt „selectați” acei actori politici care au știut să se îngri-

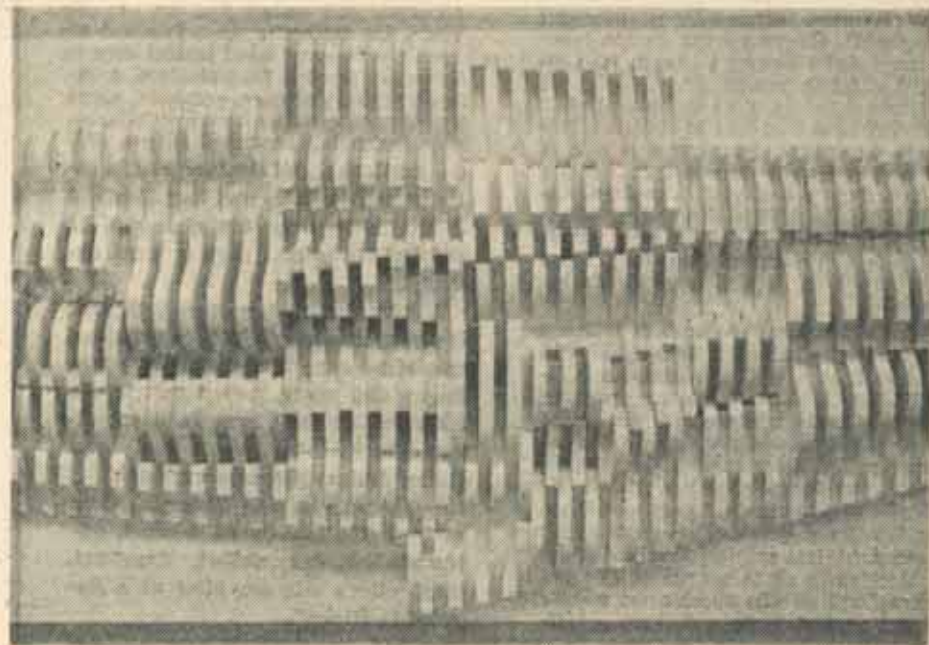

jească cel mai bine de interesele lor electorale. Cu toate acestea, nu există nici un motiv pentru a presupune că rezultatele acestei concurențe, precum și cele ale pieței politice în general, sînt mai corecte sau mai echitabile decît rezultatele concurenței imperfecte de pe piața bunurilor sau a capitalului.

De aceea, nu există — și nici nu va putea exista vreodată — o concurență pură și perfectă în arena politică. Între alegători și aleși, între partide politice și stat, se interpun organizații și asociații politice sau politice dintre cele mai diverse, ceea ce duce adesea la apariția unor adevărate situații de monopol pe piața politică, surse de privilegii ilicite pentru anumite partide. Informația, care e întotdeauna o sursă de putere, nu este, diseminată uniform, în societate existînd agenți care, prin poziția pe care o dețin (de exemplu, funcționarii administrației de stat, membrii

partidului majoritar), posedă o cantitate de informații superioară celei de care dispun ceilalți actori politici. În plus, orice acțiune politică implică un anumit cost de oportunitate, mobilizînd resurse (financiare, de timp și energie) care nu mai sînt disponibile pentru alte activități. La urma urmei, cantitatea de resurse pe care un actor politic este dispus să o investească în arena politică depinde în mod esențial de beneficiile pe care contează să le obțină astfel într-un viitor nu foarte îndepărtat, ceea ce explică în bună parte ardoarea cu care își apără șansele. De aceea, pe piața politică există întotdeauna, pe de-o parte, grupuri în general reduse ca număr, bine organizate și puternic motivate și interesate în adoptarea unor legi și reglementări care le vor aduce ulterioare privilegii oculte și beneficii considerabile (cel mai adesea în dauna majorității populației, care va finanța aceste privilegii) și, pe de altă parte, marea masă a corpului electoral, în general slab organizată, inertă și puțin motivată în blocarea proiectelor de legi care se vor întoarce în cele din urmă chiar împotriva sa. Aceasta se explică în bună parte din existența unui efect de miopie care face ca aproape întotdeauna costurile reale ale adoptării unei anumite legi sau reglementări să nu fie direct și ușor vizibile mării mase a populației, inclusiv astfel ușor în eroare. Simplul fapt că aceste costuri reale sînt difuze și, în general, greu de perceput la adevărata lor valoare este suficient adesea pentru a da câștig în cele din urmă acelor mici grupuri de presiune și de interese, în general excelent organizate și bine motivate, în favoarea cărora au fost adoptate în realitate respectivele reglementări. Nu e greu de gîsit o ilustrare tristă, dar nu mai puțin elocventă, a existenței și a consecințelor acestui nefast efect de miopie în scurta istorie a societății noastre post-revoluționare, și, mai ales, în cea a Parlamentului ales în Duminica Orbului. O multime de legi și de reglementări nedemocratice au fost în final votate de „reprezentanții” națiunii (ultima fiind legea de funcționare a S.R.I.-ului) care nu corespund adevăratelor preferințe ale electoratului și nu satisfac exigențele unei minime democrații parlamentare. Ele nu sînt, în fapt, decît rodul nefast al luptei ilegale dintre interesele unui grup relativ restrîns de oameni (bine motivați și organizați) și apatia, ignoranța, neputința sau dezinteresarea mării mase, care va trebui să plătească în viitor pentru privilegiile mult prea mari acordate acestora în chipul cel mai „democratic” cu putință. Încă o dată, este vorba și aici de confirmarea legii concentrării beneficiilor și a ocultării costurilor, expresie a dezechilibrului fundamental existent pe piața politică în general. Între cei care dețin o situație de monopol și marea parte manipulabilă a corpului electoral.

Piața politică românească diferă, din păcate, destul de mult de tipul normal (nu neapărat ideal) pe care am încercat să-l descriem la începutul rîndurilor de față. E într-adevăr greu să vorbești de o ofertă și o cerere reală, de oameni politici raționali și de preferințe și opțiuni coerente în rîndul electoratului sau chiar al actorilor politici majori, acolo unde nu există încă decît o luptă surdă și penibilă de păstrare a vechilor sau noilor privilegii, presărată cu discursuri populiste și naționaliste dintre cele mai indecente, pe fondul unei lipse cronice a informației. În plus, nu avem încă o percepție — să-i spunem — realistă, corectă, a ceea ce înseamnă sau ar trebui să însemne o autentică piață politică. De aici, poate, și dezgustul pe care multora dintre noi îi inspiră acum viața politică în general, prilej pentru a deveni indiferenți față de probleme care ne privesc pînă în urmă în mod vital. Mult mai „realist” ar fi să recunoaștem că politica, în fel ea și economia (de piață), nu va fi niciodată perfectă și loială, ceea ce nu-i afectează cu nimic esența și utilitatea; ea nu e apanajul înșelătorilor și nu e făcută pentru înșeri. Nu mai puțin adevărat e însă că, dincolo de limitele și imperfecțiunile sale, piața politică are în orice stat civilizată un anumit profil de normalitate și chiar de raționalitate care conferă stabilitate întregii comunități. Pentru ca să avem și noi, în sfîrșit, o piață politică decentă și utilă societății civile e necesar în primul rînd să nu mai alegem cu ochii închiși o servitute voluntară. De aceea, singurul lucru care ar trebui să ne preocupe acum pe toți e ca o a doua Duminică a Orbului să nu mai aibă vreodată loc.

CARTE

AVANPOSTURI ALE

SOCIETĂȚII CIVILE

HUMANITAS

Cineva spunea că o autentică revoluție anticomunistă n-ar putea reuși prin părțile noastre decât după o perioadă de tranziție. Iar trecerea de la evul mediu comunist la revoluție ar trebui făcută printr-o nouă perioadă iluministă. Chiar dacă luăm afirmațiile doar cu titlu de sugestie, de metafore istorice, trebuie totuși să recunoaștem că societatea postcomunistă are de refăcut două handicapuri: unul material (economic), celălalt spiritual (moral). Handicapul spiritual poate fi refăcut prin intermediul instituțiilor culturale, științifice și de învățământ. Bineînțeles că o strategie eficientă de refacere a handicapurilor ar avea să dea seama simultan de nivelul nostru material de viață și de cel spiritual. Va trebui să așteptăm probabil un timp nedeterminat pentru a vedea în acest sens semnele unui program guvernamental coerent și efectiv. Și totuși, semne ale refacerii handicapului există pretutindeni în jurul nostru, pentru că inițiativa individuală și constituirea treptată a societății civile împing către asta. Editura Humanitas este exemplul paradoxal al unei instituții de tip „iluminist” adaptată la condițiile unei pseudoeconomii de piață. Adică, la o economie care „s-a grăbit” să-și manifeste exigențele întâi și întâi la prețul hirtiei și al difuzării cărților, al preselor, al operațiilor tipografice decât la gigantul industrial care aduce țării pagube fabuloase. Este o experiență dură căreia nici măcar editurile finanțate de la bugetul de stat nu i-au făcut față.

Se va înțelege poate de ce editura Humanitas lucrează de două ori sub „imperul momentului”. În primul rând, pentru că editura și-a propus „edificarea conștiințelor, grav mutilate de interdicții și intoleranțe ideologice, de mistificări propagandistice ale istoriei mai vechi sau mai noi și, nu în ultimul rând, de confuzia valorilor deliberat întreținută timp de peste patru decenii”. În al doilea rând, pentru că sub amenințarea dirijată a falimentului, orice instituție nesubvenționată de către partidul aflat la putere (și identificat cu statul) trebuie să devină profitabilă pentru a supraviețui. Imperativul momentului cere un program regulat de apariții, care să alimenteze foamea culturală și să regenereze generațiile subnutrite intelectual, ceea ce impune tiraje mari, titluri de excepție, publicitate, difuzare, dar pe de altă parte cere prețuri ridicate. Ceea ce înseamnă că cetățeanul obișnuit — un imens public potențial — nu-și poate permite să cumpere decât o mică parte din apariții. În condițiile în care a scăzut producția de carte a editurilor serioase, decente (cele neorientate spre literatura de subconsum), editura și-a păstrat ritmul de apariții. Mai mult, ea nu s-a abătut de la obiectivul editorial principal — cel „de difuzare a unor autentice valori ale reflecției filosofice, politice sau istorice, ale literaturii sau ale memorialisticii” — decit pentru a propune cărți de succes cu implicații istorice, politice, economice, legate tot de programul anunțat (Sfidarea mondială — II, Operațiunea „Autonomus”, „Cultura a aterizat”, „Operațiunea Grom” etc.)

Ca „editură de științe umaniste”, Humanitas s-a arătat în egală măsură

preocupată de „recuperarea trecutului” și de „prospectarea viitorului”. Economia de piață, alegerile libere, societatea civilă, libertatea expresiei, regimul constituțional — toate acestea sînt lucruri care se învață. Pentru a deveni elemente comportamentale, atitudinale, de mentalitate, deci elemente ale civilizației, ele trebuie mai întâi conștientizate și vehiculate, pe canalele culturale și ale mijloacelor de comunicare în masă. În sensul pregătirii pentru viitor trebuie înțelese apariții precum: *Libertăți și răspunderi ale ziaristilor și autorilor* de Michel Friedman, *Cartea cetățeanului* de Alain Monchablon, *Televiziunea* de Nathalie Coste-Cerdan și Alain Le Diberder, *Către o industrie competitivă* de Ion Crișan, *Decentralizarea* de Xavier Frege, *Finanțarea schimburilor internaționale. Politici, Tehnici de Mariana Negruș* etc. Dar cum putem fi pregătiți pentru viitor dacă n-am învățat lecția istoriei? Lecțiile istoriei naționale, cea pe care propaganda comunistă a falsificat-o într-o măsură mult mai mare decit istoria universală. Urmărind în același timp istoria formală (*Premisele izolării politice a României 1919—1940* de Viorica Moșuc, *Democrația la români 1866—1938* de Ion Bulei și I. Scurtu) și cea informală (cărțile de memorii, jurnale ale lui Grigore Gafencu, Armand Călinescu, Constantin Argetoianu), editorii de la Humanitas și-au propus în mod constant dezbateră cu argumente competente și informații adevărate a unor subiecte pe care și astăzi guvernarea le consideră „tabu”: reintregirea țării (*Istoria Bucovinei* de Ion Nistor), reintercarea monarhiei după puciul comunist (*Convorbiri cu Mihai I al României* de Mircea Ciobanu), procesul comunismului (*Istoria stalinismului în România* de Victor Frunză).

Este ciudat că Procuratura Generală a României, presată de opinia publică, dar și de interesul guvernărilor în a-și săuri o legitimitate (scăpîndu-i basma curată pe foștii nomenclaturisti) — caută bibliografie prin tot felul de reviste străine. Atunci cînd pretextează amînarea procesului de necesitatea de a-și pregăti cu instrumente juridice imbatabile, poate că procurorii noștri ar trebui să includă în bibliografiile lor cărțile lui Paul Goma, Vasili Grossman, Evgheni Zamiatin, iar pentru întocmirea chiar concretă a dosarelor penale o carte tulburătoare precum *Fenomenul Pitești* de Virgil Ierunca. Și pentru că tot se afirmă că procesul comunismului trebuie să aibă loc în întregul fost bloc al Tratatului de la Varșovia, poate că procuratura noastră ar trebui să investigateze și să clarifice soarta românilor întemnițați în Gulag sau a grupurilor de populație strămutate în Siberia, Asia Centrală, Extremul Orient etc. (le recomandăm pentru început, 20 de ani în Siberia. *Destin bucovinean* de Ania Nandriș-Cudă). Ca o completare bibliografică în sensul înțelegerii exacte a naturii „imperului răului”, a posibilităților sale de schimbare a esenței, a informării sale globale, cu norme juridice cu tot, trebuie citite: *Despre Stalin și stalinism* de Roy Medvedev, *Pentru o transformare a sistemului sovietic* de George Soros și *Ce vrem să facem din Uniunea So-*

vietică, convorbiri ale lui Alexandr Iakovlev cu Lilly Marcou.

Un risc asumat cu succes a fost și acela de a face din cărțile esoterice ale filosofiei (*De Dialectica* de Sfintul Augustin, *Tractatus Logico-philosophicus* de Ludwig Wittgenstein și *Dincolo de bine și de rău* de Friedrich Nietzsche), cărți cu succes la public, best-sellers. În mod programatic, probabil, înainte ca aparițiile de mai sus să se constituie în serii semnificative și în colecții de prestigiu, s-a urmărit cu prioritate editarea cărților lui Emil Cioran, Mircea Eliade și Constantin Noica, adică a virfurilor unei blestamate generații intelectuale. O generație sugrumată, exilată, întemnițată, al cărei mesaj dubitativ și elan reflexiv continuă să fascineze cititorii, într-o țară pustie, care încearcă să revină măcar „de culmile disperării” interbelice.

Ar fi lipsit de fair-play dacă nu am adăuga aici și câteva observații. Imperativele momentului, spirituale și economice, au impus un număr de apariții în dauna exigențelor riguroase ale editării. Majoritatea cărților aparute la Humanitas nu au apărut critice, prezentările autorilor sînt sumare, lipsesc prefețele, postfețele, studiile introductive, notele, indicii tematiche sau de autori. La polul opus se situează, de pildă, *Jurnalul de idei* de Constantin Noica, cu un text îngrijit de Thomas Kleininger, Gabriel Liiceanu, Andrei Pleșu și Sorin Vieru. Cartea beneficiază de tot ceea ce-i trebuie pentru a fi un instrument de lucru: notă introductivă, indici tematici și de nume proprii (totuși indicii tematici este parțial inoperabil, fiindcă termenii sînt grupați „în 9 teme”, ceea ce nu multor îngrijitori de cărți din lume le-ar fi trecut prin cap). Prin urmare, lacunele de editare sînt omisiuni deliberate, ceea ce înseamnă că fie rațiuni economice împing la reducerea la minim a aparatului critic, fie că nu există specialiști suficienți care să facă față unui număr atât de vast de apariții. Desigur, ceea ce pierde intelectualul ca instrument de lucru, câștigă cititorul obișnuit, căruia i se deschid rapid numeroase porți de cunoaștere, orizonturi tematice și prilejuri de reflecție. Numai că și cititorul obișnuit trebuie educat.

Spre deosebire de experiențele moderne ale masificării informației, ale comunicării în masă, lectura poate fi în cea mai mică măsură direcționată, influențată. De aceea, poate contactul cu textul este hotărîtor. Iar editura Humanitas a încurajat în mod masiv exercițiul personal al lecturii, experiența individuală a informării și reflecției. Cîta vreme oamenii citesc, ei continuă să reziste încercărilor vremii, să se fortifice în raport cu experiența răului în lume. De aceea, succesele editurii Humanitas abia încep să-și creeze ecou, iar pe măsură ce vom trăi cu adăptat într-o societate civilă vom înțelege pe deplin ceea ce sînt ele. Mari izbiri!

VA recomandăm să citiți următoarele apariții ale editurii Humanitas:

— Gabriel Liiceanu, *Jurnalul de la Păltiniș. Un model naționale în cultura umană*, ediție revizuită și adăugită, 279 p., 225 lei.

— Emil Cioran, *Siguritate și destin. Publicistia 1931—1944*, cu un cuvînt înainte al autorului, ediție de Marin Diaconu, 351 p., 295 lei.

— Ania Nandriș-Cudă, *20 de ani în Siberia. Destin bucovinean*, 192 p., 155 lei.

— Alexandr Iakovlev, *Ce vrem să facem din Uniunea Sovietică. Convorbiri cu Lilly Marcou. Puciul de la Moscova văzut de un mare reformator*, traducere din limba franceză de Sanda Grigoriu, 304 p., 155 lei.

DAN PAVEL

